

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ І СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ПІДГОТОВЦІ ТА
ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ
СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
23 ЛИСТОПАДА 2018 РОКУ**

ХАРКІВ – 2018

ЗМІСТ

ПУБЛІКАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ І ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЙ

Васильєва М.П. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ.....	9
Зеленська Л.Д., Фомін В.В. ТИПОЛОГІЗАЦІЯ ЗАКЛАДІВ СУСПІЛЬНОЇ ОПІКИ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ В УКРАЇНІ ЗА СФЕРАМИ ВІДОМЧОЇ ПІДПОРЯДКОВАНOSTІ (XIX – ПОЧАТОК XX СТОЛІТТЯ).....	11
Золотухіна С.Т. ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ.....	13
Іонова О.М. АНТРОПОСОФСЬКИ ЗОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.....	15
Кайдалова Л.Г. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	17
Кабусь Н.Д. РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ЯК СУБ'ЄКТА СОЦІАЛЬНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	18
Костікова І.І. LIFE SKILLS IN ENGLISH.....	20
Подберезський М.К. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	21
Рассказова О.І., Волкова К.С., Григоренко В.Л. ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ПЕДАГОГА – ПРОВІДНА ТЕНДЕНЦІЯ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	23
Рижанова А.О. РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОЛІТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ: СОЦІАЛЬНО- ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	26
Романова І.А. ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ТЕРАПЕВТИЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ШАХОВОЇ ГРИ.....	28
Штефан Л.А. СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «СОЦІАЛЬНИЙ ПЕДАГОГ» ТА «СОЦІАЛЬНИЙ ПРАЦІВНИК»: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ.....	31
Акімова О.М. ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ГОТОВНОСТІ У ХОДІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	33
Акулова Л.Г. ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ РОБОТИ ХОБФ «СОЦІАЛЬНА СЛУЖБА ДОПОМОГИ».....	35
Андрієнко А.А. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЯК СПОСІБ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ ХАРКІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ «СОЦІАЛЬНА СЛУЖБА ДОПОМОГИ».....	37

Студент не повинен чекати пропозицій щодо здійснення певних дій, спрямованих на покращення ситуації на мікро- або макрорівні, а виступати з ініціативою впровадження розроблених і обґрунтованих соціально спрямованих ініціатив. Ураховуючи сучасні умови, створені на міжнародному, державному, регіональному рівні для прояву молодіжних ініціатив, від сучасного студента вимагається лише його бажання спробувати свої сили шляхом виявлення власної соціальної активності.

Реалізація визначених напрямів вимагає розроблення програми цілеспрямованої діяльності з формування соціальної активності студентської молоді, яка має реалізовуватися в закладах вищої освіти з залученням суб'єктів різних соціальних інституцій.

Зеленська Л.Д.

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Фомін В.В.

кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри
теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової підготовки вчителя,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди.

ТИПОЛОГІЗАЦІЯ ЗАКЛАДІВ СУСПІЛЬНОЇ ОПІКИ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ В УКРАЇНІ ЗА СФЕРАМИ ВІДОМЧОЇ ПІДПОРЯДКОВАНOSTІ (XIX – ПОЧАТОК XX СТОЛІТТЯ)

Заклади суспільної опіки дітей та молоді, що існували протягом XIX – початку XX століття в українських губерніях у складі Російської імперії, можна умовно поділити на: а) державні, підвідомчі Міністерству внутрішніх справ (департаментам при МВС), ті, що перебували в підпорядкуванні Приказів суспільної опіки, а згодом земств, міських та сільських органів самоврядування; б) недержавні благодійні організації (церковні, військові, приватні), що контролювалися органами державної влади; в) благодійні установи, яким протегувала імператорська сім'я (Відомство імператриці Марії Федорівни, імператриці Марії Олександрівни, Людинолюбне товариство тощо).

Як центральний орган управління, МВС проводив сувору регламентацію, а також основний нагляд за благодійними установами (сирітські будинки, дитячі притулки, робітничі дома, богадільні, лікарні тощо) здійснюючи: а) спостереження за здійсненням загального піклування згідно чинного законодавства та адміністративними приписами; б) контроль за функціонуванням благодійних установ; в) координацію роботи інших відомств і міністерств щодо надання допомоги нужденним, зокрема дітям-сиротам, безпритульним, тим, хто залишився без батьківської опіки [4, с. 8-9].

Загальний контроль за освітньо-виховним процесом, окрім безпосереднього управління підвідомчими закладами (притулки, школи, училища тощо), здійснювали Міністерство народної освіти, IV канцелярія Його Імператорської Величності, консисторія Священного Синоду. Профорієнтаційний аспект діяльності таких закладів забезпечувався такими відомствами та міністерствами, як Фінансів, Землеробства та Державного майна, Шляхів сполучення, Військового, Морського та іншими. Контроль за дотриманням санітарно-гігієнічних норм у закладах суспільної опіки, нагляд за організацією медично-реабілітаційних послуг у спеціальних (приватних) установах для дітей-інвалідів, душевнохворих та інших, а також безпосереднє управління лікарнями здійснював Медичний департамент. Перевиховання неповнолітніх злочинців знаходилось під юрисдикцією Міністерства Юстиції, Поліції, зокрема Тюремного відомства.

Згідно аналізу Центрального Статистичного Комітету [1, с. 27] на 1907 рік різним відомствам та міністерствам належало близько 6370 закладів опіки та піклування в межах Російської імперії (див. табл. 1).

Таблиця 1

Кількість закладів суспільної опіки за відомчою підпорядкованістю на 1907 рік

№/п	Відомства	Кількість закладів		Загальна кількість
		у містах	за містом	
1.	Міністерство Внутрішніх Справ (МВС)	2547	1104	3651
2.	Відомство православного віросповідання	958	417	1275
3.	Відомство установ Імператриці Марії	407	88	495
4.	Міністерство Народної освіти	182	51	233
5.	Піклування про трудову допомогу (ПТД)	160	47	207
6.	Імператорське Людинолюбне товариство	152	21	173
7.	Міністерство юстиції	58	17	75
8.	Товариство Червоного Хреста	22	2	24
9.	Міністерство фінансів	14	7	21
10.	Головне управління землеробства і землеустрою	2	16	18
11.	Міністерство шляхів сполучення	10	5	15
12.	Міністерство Імператорського Двору	11	1	12
13.	Морське міністерство	3	-	3
14.	Власна канцелярія Його Імператорської Величності	2	-	2
15.	<i>Без вказівки на відомство</i>	117	49	166
Всього		6370		

Як бачимо, основна кількість закладів суспільної опіки перебувала в підпорядкуванні Міністерства Внутрішніх справ – 3651 заклад суспільної опіки (дитячі притулки, сирітські будинки тощо). За Відомством православного віросповідання було закріплено 1275 установ (богадільні, притулки, странноприймні будинки тощо). Відомству установ Імператриці Марії підпорядковувалось 495 закладів (Виховні та сирітські будинки, дитячі притулки, спеціалізовані освітньо-виховні заклади (училища) для дітей-калік, глухонімих, сліпих, дитячі лікувальні установи (лікарні, клініки, амбулаторії та санаторії тощо). Відомству Піклування про трудову допомогу належало 207 закладів (робітничі будинки, дитячі будинки працелювності). Міністерству Народної освіти – 233 (притулки, дошкільні ясла) тощо.

Слід зазначити, що протягом XIX століття й до початку XX у міжвідомчій взаємодії щодо управління закладами суспільної опіки дітей та молоді існували певні непорозуміння, особливо у сфері надання освітньо-виховних послуг. Так, за дослідженнями М. А. Гончарова [2], основними причинами «нерозбірної вавилонської вежі» визначались: 1) обмежена сфера діяльності Міністерства народної освіти у галузі підготовки професійних і спеціальних кадрів; 2) прагнення кожного відомства для вирішення галузевих завдань створювати свої професійні навчальні заклади та готувати кадри «тільки для себе»; 3) стихійність виникнення відомчих шкіл; 4) вільне або мимовільне дублювання навчальних закладів, що перебували під юрисдикцією різних структур одного і того ж профілю, оскільки функціонал багатьох міністерств і відомств постійно перетинався; 5) прагнення міністерств та відомств зберегти свою освітню оригінальність, обумовлюючи це політико-економічними міркуваннями.

Окрім цього, складність розмаїття навчальних закладів обумовлювалось тими обставинами, що всі вони створювалися, як правило, за ініціативи дворянства, купецтва, міських товариств, які мали право визначати особливості у характері організації, управління

та діяльності закладів суспільної опіки дітей та молоді, на підставі аргументу про залучення власних коштів [2, с. 94].

Таким чином, протягом XIX – початку XX століття заклади суспільної опіки дітей та молоді, чинні і в українських губерніях Російської імперії, перебували в управлінні різних відомств та міністерств під загальним контролем Міністерства Внутрішніх справ. Складність виявлення міжвідомчої взаємодії у сфері управління цими закладами полягала в тому, що один і той же тип закладу, наприклад, дитячий притулок, хоч і керувався одним положенням та статутом, міг одночасно перебувати в управлінні відомства Імператриці Марії, Людинолюбного товариства Його Імператорської величності, Міністерства поліції, Міністерства народної освіти, або належати до церковних чи військових інституцій. Те ж саме стосується сирітських будинків, богаділень та інших типів закладів суспільної опіки. Проте, завдяки зростанню чисельності закладів суспільної опіки, держава намагалась поліпшити справу опіки та піклування підростаючого покоління, надаючи можливості дітям-сиротам, безпритульним, інвалідам, неповнолітнім злочинцям, жебракам та ін., здобути освіту, набувати профорієнтаційні знання, отримувати медико-реабілітаційні послуги, соціалізуватися в суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Благотворительность в России. *Статистико-документальный справочник*. СПб, 1907. Т.1. С. 27. URL : <http://istmat.info/node/243>
2. Гончаров М. А. Государственное управление учебными заведениями отраслевыми ведомствами и министерствами в России второй половины XIX - начала XX века (на основе архивных источников, юбилейных обзоров министерств, материалов статистики). Преподаватель XXI век. Москва: МПГУ, 2016. Т.1. № 2. С. 92–109
3. Малишев О. О. Зміст і специфіка правового інституту опіки за законодавством і юридичною практикою Російської імперії (кінець XVIII – поч. XX ст.). *Принципи верховенства права та законності: проблеми реалізації в правотворенні та правозастосуванні*. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2010. С. 142-147.
4. Янченко И. Л. Взаимодействие Министерства внутренних дел Российской империи с государственными учреждениями и общественными организациями по вопросам общественного призрения: историко–правовой аспект: автореф. дис. канд. юр. наук. Москва, 2012. 27 с.

Золотухіна С.Т.

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

В умовах сучасних трансформаційних процесів педагогічна спільнота в активних пошуках моделі підготовки учителів. Одне із можливих розв'язання цієї проблеми – звернення до набутого історико-педагогічного досвіду.

Підготовка вчителя, як проблема, особливо гостро встала вже на початку XIX століття. У цей час набуває обрисів думка, що вихователю, вчителю не слід керуватися одними «педагогічними інстинктами», особистими поглядами. Йому не тільки не завадить, а й необхідно використовувати накопичені віками наукові, спеціально-педагогічні знання й результати педагогічного досвіду. Так, у статті «Про створення педагогічної семінарії при університеті св. Володимира в м. Києві» М.І. Пирогов підкреслював, що без практичної досвідченості у методах викладання, без вправ у викладанні вчитель, як би ґрунтовно він не володів своїм предметом, не може бути добрим викладачем. Молодий вчитель, наполягав